

αν δεν σφάλλω, είναι ή πρέπει να είναι ή αρχή όλων των λογικών ανθρώπων, — ξεκινώντας, δε ντρίπουμαι και δε στενοχωρούμαι καθόλου, όταν έχω κάτι να πω σ' έναν άνθρωπο, να μεταχειριστώ τη γλώσσα που καταλαβαίνει καλύτερα. Φτάνει βέβαια να την ξέρω! Δέν τό κάνω, βλέπεις, σαν τους Έγγλέζους, που επιμένουν να μιλούν παντού και πάντα έγγλέζικα, και που προτιμούν να μη έννοηθούν στον αιώνα παρά να καταδεχτούν να μιλήσουν τη γλώσσα του άλλου, κι' όταν ακόμα την ξέρουν στην έντέλεια. "Όχι, τέτοια μανία, άπολογούμαι κι' εξομολογούμαι' δε μου ήλθε ακόμα...Τό συμφέρο μου, τό ήθικό έννοώ, είναι να με καταλαβαίνουν όσο γίνεται τελειότερο, και γι' αυτό μιλώ και γράφω κατά την περίπτωση εκείνη τη γλώσσα που ο άκροατής μου ή ο άναγνώστης μου καταλαβαίνει καλύτερα. Και για να την καταλαβαίνει καλύτερα (αυτό σά σε παρένθεση), θά πη πώς σ' αυτή είναι συνηθισμένο τό μάτι του και τ' αυτή του, αυτή δέν τον ξαφνιάζει, και φυσικά αυτή του άρξεί καλύτερα.

"Έτσι λοιπόν όταν γράφω στη «Διάπλαση» μεταχειρίζομαι τη γλώσσα που καταλαβαίνουν και άγαπούν οι άναγνώστες (ή πλειονοψηφία τους, έννοώ,) του περιοδικού αυτού. Όταν πάλι γράφω στις "Αθήνας, μεταχειρίζομαι μιάν άλλη, που τη θέλουν οι άναγνώστες της έφημερίδας αυτής. Και όταν τέλος γράφω στο Νουμά, μεταχειρίζομαι άπάνω-κάτω την καθάρια δημοτική, γιατί έχω πεποίθηση, πως οι άναγνώστες σου, συνηθισμένοι τόσα χρόνια σ' αυτή, θά ξαφνίζονταν και δε θά με καταλάβαιναν έτσι καλά, αν μου έστριβε άξαφνα ή βίδα να τους γράφω σε άλλη.

"Ίσως θά μου πής : Τι άναγνώστες, πλειονοψηφία και κολοκύθια ! Γράφεις κάθε φορά τη γλώσσα που θέλουν ο Παπαδόπουλος, ο Μιχαηλίδης, ο Πώπ, ο Ταγκόπουλος. Γράφεις τη γλώσσα που σου επιβάλλουν οι εκδότες και οι διευθυντάδες !

Μά τό ίδιο δέν είναι ; "Η νομίζεις πως αν ο Πώπ πείθονταν άξαφνα πως οι άναγνώστες των "Αθηνών προτιμούν τη γλώσσα του «Νουμά», δε θά με παρακαλούσε να γράφω τά χρονογραφήματά μου στη δημοτική ; Κάθε φύλλο έχει τό κοινό του, και τό κοινό διευθύνει τό διευθυντή, και τό κοινό διευθύνει τό συνεργάτη.

Τώρα όμως θά μου πής : Μά καλά, μπορείς εσύ να ξέρεις και να γράφεις τόσες γλώσσες ;

Ναι, βρε άδελφί ! πώς τό θέλεις ; τις ξέρω....

Ξέρω ακόμα και άλλες, που δε μου δόθηκε ακόμα ευκαιρία να τις γράψω. Τι σου φαίνεται ; "Άσε να να μου άναθήσει καμμιά φορά ο Μαρσαλής καμμιά μετάφραση, και τότες να ιδής και υπερκαθαρεύουσα που δέν την έγραψε ούτε ο Μιστριώτης ! Με παίρνεις έμένα για κανέναν άμαθη, μονόγλωσσον ;...Μάθε λοιπόν, φίλε μου, πως είμαι γλωσσομαθής. Ξέρω έλληνικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά, άθηναικά, παναθηναϊκά, διαπλασιακά, νομικά, και πάει λέοντες. Νά σου πω την άλήθεια, κι' εγώ δέν τό ήξερα καλά-καλά πως κατέχω τό πολύτιμο αυτό δώρο και σ' εύχαριστώ πολύ που μου δώκες άφορμή να τό μάθω...Και να σου πω και κάτι άλλο ; Νά τό μυστήριο που εγώ κερδίζω πιό πολλούς παράδες άπ' άλλους όσοι δουλεύουν με την πέννα : ή γλωσσομάθεια, φίλε μου, ή γλωσσομάθεια !

"Έχεις να μου πής άλλο τίποτα ; "Α, τό ξέρω ! Θά μ' έρωτήσεις, ποιά γλώσσα μάρξείσαι λοιπόν έμένα ; και ποιά γράφω με περισσότερη εύχαρίστηση ;

Μ' αυτό πρέπει να τό ξέρεις, γιατί τό είπα θαρρετά σ' όλες τις γλώσσες που γράφω. Κάθε άνθρωπος, όσο Μετσοφάντης και αν είναι, έχει τη μητρική του γλώσσα. Την έχω κι' εγώ, κι' αυτή μεταχειρίζομαι πάντα, κάθε φορά που γράφω κάτι δικό μου, του γούστου μου, και βάζω μέσα την ψυχή μου, την προσωπικότητά μου, και άποιείνομαι στο δικό μου κοινό, όχι πια σε συνεργάτη του τάδε περιοδικού ή της δείνα έφημερίδας, αλλά σαν συγγραφέας, σαν καλλιτέχνης, σαν Ξενοπούλος. Έναν «Κόκκινο Βράχο», μιάν «Αναθροφή», στην ίδια γλώσσα θά τά έγραφα, είτε για τό «Νουμά» τό προωρίζα είτε για τά «Παναθήναια». Κι' αν δέν τά δέχονταν κανένας διευθυντής, θά τάβγαζα μονάχος μου σε βιβλίο. Κι' αυτό θά έκανα πάντα και πάντα την ίδια γλώσσα θά έγραφα, τη δική μου, αν είχα περιουσία ή άλλη δουλειά, κι' αν δέν ήμουν ύποχρεωμένος να γράφω εδώ κι' εκεί για να ζούμε δέκα νομάτοι...Καημένη γλωσσομάθεια !....

Βλέπεις λοιπόν, φίλτατε «Νουμά», πως δέν κοροιδεύω κανένα. Άπεναντίας τιμώ τον καθένα και τον σέβουμαι. Ξέρεις ποιός δε σέβεται και κοροιδεύει τό Νουμά ; "Ο Σταματάκης ο Βάλβης, που σου στέλνει γράμματτα κι' επιγράμματτα στην καθαρεύουσα. Και ξέρεις ποιός δε σέβονται και κοροιδεύουν τά «Παναθήναια» ; Μερικοί λόγιοι που στέλνουν στο Μιχαηλίδη άρθρα στη δημοτική κι' επιμένουν να τά δημοσιέψη, και τον βρίζουν όταν τά βίχνη στο κα-

αθί. "Όχι εγώ που μιλώ και γράφω στον καθένα με τη γλώσσα του ! Τό κάτω-κάτω της γραφής, αυτό δέν ύπαγορεύει κι' ή καλή άνατροφή ;

Γιά σου,

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ

Καθούμαστε μιά μέρα και συζητούσαμε μ' ένα παλιό φίλο μου την έθνική μας κατάσταση. Έίπαμε πολλά κι' ή συζήτησή μας τελειωμό δέν είχε. Έπιτελούς συφωνήσαμε κι' οι δύο μας ότι ή Πατριδα θά είχε μεγάλο μέλλο αν ύπείρχε δικαιοσύνη στον τόπο και ασφάλεια. Οι πολιτικοί μας άφάνισαν τον τόπο, ποτές δε σκέφτηκαν για την πρόοδό του, όπως τό βλέπεις σ' όλα τα έθνη, και σ' αυτά άκόμη τα νικησόμενα. "Ο ρωμικός έχει πολλά καλά συστατικά εκ γενετής, και σιγκρίνοντάς τον με όλους τους άλλους λαούς, έχει πολύ περισσότερα φυσικά προτερήματα, αλλά τί τον άφελούν όταν δέν έχει μιá πατρική κυβέρνηση για να φροντίξη γι' αυτόν και διαφεντέξη τό δικίο του ;

Πάρε τις έπαρχίες που ο χωρικός δουλεύει νύχτα μέρα για να φέρη τις δυό άκρες 'ισ' ένα μέρος, και δέν έχει τα μέσα να καλλιεργήση τό χωράφι του. Άναγκάζεται να καταφύγη σε κάτι άδυναειδπούς τοκογλύφους για να δανεισθή μερικές δραχμές με πενήντα κι' εκατό στα εκατό τόκο, που καταντά να δουλεύη γι' αυτούς, και γι' αυτό δέν μπορεί να σηκώση κεφάλι.

Αυτούς τους τοκογλύφους θά τους εύρης σε κάθε έπαρχία και στις μεγαλούπολες άκόμη, που μ' αυτό τους τό επάγγελμα κάμανε περιουσίες κι' έχουν τό κάθε τι στα χέρια τους, και στις έκλογές άκόμη αυτοί θά όρίσουνε τό βουλευτή του, και θ' αναγκάσουνε τό λαό να του δώση τον ψήφο του, με άλλα λόγια κάνουνε ό,τι θέλουνε. "Ο χωρικός τους φοβάται γιατί τους δανείζεται χρήματα, κι' ο βουλευτής πάλι αναγκάζεται να κάνει ό,τι του πούνε. Είναι οι κοτζαμπασήδες του χωριού, κι' έχουνε περισσότερη δύναμη στα χέρια τους παρά όλη ή ! Κυβέρνηση.

Τύφλα νάχη ή εποχή της Τουρκοκρατίας. Σήμερα ο λαός ύποφέρει πολύ περισσότερα παρ' όσα ύπέφεραν οι παπούδες του απ' τους τούρκους πασάδες. Έδώ και κάμποσα χρόνια είχε ένας φίλος μου ένα χωράφι τριγύρω στην Άθήνα από πατρική του κληρονομιά. Τό χωράφι αυτό όντας μάλλον οικόπεδο, τό άφισε για κάμποσα χρόνια άκαλλιεργητο, όπου εξαφνα μιá μέρα βλέπει εργάτες να σκάφουν για να βάλουν θεμέλια. Τρέχει στην άρχή, αλλά που άρχη να τον άκούση. Άλλαγκάστηκε να βάλη ανθρώ-

σπαράζει τόσο την καρδιά, ώστε δέν έχω τη δύναμη να συλλογιστώ τίποτα... "Η μητέρα της Ξένης αίτία του άδικου θανάτου του πατέρα μου !...

Π. Γι' αυτό δέν πρέπει να ξαναδής την Ξένη. ΣΤ. Μά τότε γιατί να νιώθη ή ψυχή μου την άνιστόρητη εκείνη χαρά της γαλήνης, όταν αντίκρυζα τη μητέρα της κι' όταν βρισκόμουν κοντά της ;

Π. Έπειδή μέσα στη ματιά της, μέσα στην άγάπη της αντίκρυζες την ψυχή του πατέρα σου !

ΣΤ. "Όχι ! όχι !...δέν είναι άλήθεια...Αυτό που μου λές με τρομάζει !

Π. Ναι, γιατί βλέπει καθαρά ο νους σου, ότι δέν είναι σωστό, δέν τό θέλει ή φύση ή ίδια να γίνη δική σου ή κόρη της γυναίκας, που την άγάπησεν ο πατέρας σου, της γυναίκας που δε χωρίστηκε ποτέ από την ψυχή του !

ΣΤ. "Όλα δεσ άκούω είναι τόσο παράξενα !... Κλειούνε τόσο μυστήριο !...

Π. Καταλαβαίνεις, ότι ή μητέρα της Ξένης δέν είναι πια Ξένη για σενα ;

ΣΤ. Μά όχι ! δέν είναι άλήθεια αυτά, επειδή τότες έπρεπε να τη μισώ !

Π. Θά είταν ως να μισούσες τον πατέρα σου !

ΣΤ. Τι σκοτάδι τριγύρω μου, μέσα μου, παντού !

Π. Φύγε μακριά τους να βρεθής στο φώς.

ΣΤ. Μά αυτό είναι σαν να πηγαίνω στο θάνατο !

Π. "Ο θάνατος είναι αν μείνης.

ΣΤ. "Η ψυχή μου μου φωνάζει «όχι !»

Π. Θά γίνη αυτό που λέω...Δε θέλω να μεγαλώσω άλλο τό βασανιστήριο της δικής μου ψυχής. Άρκετά ύπόφερε τόσα χρόνια. "Η δύναμή της κουράστηκε πια και θέλει τώρα να βρη ήσυχία. Δε θά ξαναδής την Ξένη για να πάψω κι' εγώ να βλέπω πάντα μπριστά μου την άγάπη του πατέρα σου στη γυναϊκά μου. Θέλω να διώξω μακριά τον ίσκιό που μ' έμποδίζει να βρεθώ κοντά τους.

ΣΤ. "Ω ! τώρα καταλαβαίνω...

Π. Τό νιώθεις τί σου λέω ; Δε βαστώ πια να κρυφομαραίνουμαι από την παντοτεινή λύπη που μου γεννάει τό αντίκρουμά σου με τη γυναϊκά μου ! Δέν τό καταλαβαίνεις λοιπόν, ότι σ' είενα βλέπω τον πατέρα σου, που μένει πάντα εδώ για να μου κλέβη την άγάπη των δικών μου και να με ξεδιεικτεί για τον άδικο θάνατό του, ενώ εγώ δε φταίω καθόλου ! καθόλου !

ΣΤ. "Ω ! αυτή είναι ή άλήθεια ! τά λόγι' αυτά δέν κλειούνε κανένα μυστήριο ! Τά λές μέσ' από την καρδιά σου !

Π. Ναι ! ναι ! "Αφού φανέρωσα ό,τι έκρυβα τόσα χρόνια, αυτή είναι ή άλήθεια, κι' αν τρομάζω από κείνα που άκουσα, τρομάζω για τον έαυτό μου και για τό παιδί μου !...Θέλω να φύγη και θά φύγη για πάντα άποδω μέσα.

ΣΤ. Κ' εγώ τρομάζω μ' αυτό που μπορεί να γίνη κατόπι !

Π. Και τί μπορεί να γίνη ; Σώπαινε...Ποίος νάναί πάλι ; Έμπρός !...

ΝΙΚΗΤΑΣ. Καλημέρα σας.

Π. Καλημέρα, Νικήτα. Πώς είταν κι αυτό ;

ΝΙΚ. Σ' ήθελα' έχω να σου μιλήσω.

Π. Μιλιστα...Στέφανε, θά ξαναμιλήσουμε γι' αυτό τό ζήτημα. "Αμα είναι καιρός θά σου πρραγείλω εγώ κέρως.

ΣΤ. Πολύ καλά. Καλημέρα σας.

Π. Μου τό είπεν ή κόρη σου, Νικήτα, ότι ήθελες να με συναντήσης ; τί τρέχει ;

ΝΙΚ. Ναι, τό αποφάσισα πια να σου μιλήσω για κάτι πολύ σπουδαίο.

Π. Σ' άκούω.

ΝΙΚ. Δε μου λές πρώτα' δυσαρεστηθήκατε σε τίποτα με τό Στέφανο ;

Π. "Όχι, καθόλου.

πους εκεί οπλισμένους να φυλάξουν νύχτα και μέρα για να εμποδίσουν τους άρπαγες... το εύγενικό έργο τους. Ύστερα από πολλά, τρέχοντας από δικαστήριο σε δικαστήριο, κατώρθωσε να εξασφαλίσει το χτήμα του, και όλη η δυσκολία ετανα, γιατί ένας ή δυο βουλευτάδες είχανε μέσα το δάχτυλό τους. Που άκουστάκανε τέτοια πράματα; Ούτε στο πιο άπολίτευτο έθνος δε βλέπεις τέτοιες αδικίες. Που και πως μπορεί να βρής το δικίο σου στα δικαστήρια, που δεν μπορείς να βρής κανένα να σ' ακούσης πριν βάλης το χέρι σου στην τζέπη. Ο πρώτος που θα δής θα είναι κανένας γραφιάς, κανένα σκολιόπαιδο που μπήκε εκεί με το μέσο καπιανού βουλευτή. Του μιλείς και δε γυρνά να σε διή, αν και δεν έχει τίποτις να κάμη. Τόν ίδιο τρόπο θ' απαντήσης αν πās και δέκα φορές. Δεν του έρχεται φαίνεται στην άξιοπρέσειά του να γυρίση να σε διή. Πάρε όμως συστατικό απ' το βουλευτή που του έδωκε τη θέση, και θα τόν διής να πεταχτή στα πόδια του, και ν' ακούση το τι έχεις να τόν ρωτήσης.

Αυτά συμβαίνουνε κάθε μέρα, και νάχουμε χάρη στο ήμερο και εύγενικό αίστημα του λαού, είδεμη ό θεός ξέρει τι μπορούσε να γένη.

Έδω τώρα και κάμποσους μήνες διάβαζα για μια δίκη στην Αθήνα για ένα διαζύγιο. Όπως αποδείχτηκε το πράμα, κι όπως ό καθένας τόβλεπε και το περίμενε, ό άντρας είχε όλο το άδικο, κι όπου κι αν δικάστηκε, ή απόφαση εταν έναντιό του, όπως τούπρεπε. Αλλά αυτός για να κερδίση καιρό, έστειλε τη δίκη απ' τόνα δικαστήριο στο άλλο δυο που έστι τέλους κατάλαβε πως δεν είχε καμιά έλπίδα, γιατί όλες οι μαρτυρίες εταν έναντιό του, εκτός κάτι ψευδομαρτυρίες που είχε φέρει ό ίδιος. Αύτη ή δίκη βάσταξε περισσότερο από έννια μήνες, ενώ σε κάθε άλλο τόπο δε θα βαστούσε ούτε έννια μέρες. Το χαρακτήρα του τόν έδειξε πιο καθαρά στην τελευταία του πράξη όπου κατώρθωσε κ' έκανε ένα ψεύτικο άγόρωπρωλητήριο σ' ένα συγγενή του για το σπιτικό του, που το περισσότερο ετανε χτήμα τής γυναικας του, κ' έβηγε τα μεσάνυχτα για την Αμερική. Σε ποίο άλλο τόπο μπορούσε να κάμη εύκολα ένα τέτοιο πράμα παρά μόνο στην Ελλάδα; Εκεί ό καθένας παίρνει το νόμο στα χέρια του, και κάνει ό,τι και όπως θέλει. Ξέρω ανθρώπους που βρέθηκαν σ' έμπορικές δίκες κ' είχανε φως φανερά το δικίο τους, κ' έντοσούτη δικάζονταν για την ίδια ύπόθεση για πέντε κ' έξη χρόνια, και απόφαση τελειωτική δεν μπορούσαν να πάρουνε, ώστε όπως είπα ούτε δικαιοσύνη υπάρχει στον τόπο ούτε ασφάλεια. Θυμύμαι μια φερά κάμποσα χρόνια τώρα που γνώρισα έδω ένα βουλευτή απ' την Αθήνα, κ' εκεί που μιλούσαμε πολλά και διάφορα, μου είπε πως δεν κάνουμε καλά να γράφουμε εμείς απ' το έξωτερικό για τόν τόπο, γιατί δεν τόν γνωρίζουμε

σαν αυτούς του άπάντησα πως αν τόν γνωρίζαμε σαν αυτούς, θα γράφαμε περισσότερο ή άπάντηση αυτή σφάλησε το στόμα του.

Manchester 25 Νοέβρη.

ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΦΟΥΡΤΟΥΝΑΣ (*)

A'.

Κάτω ή θάλασσα βογγίζει, κάτασπρη, άφρη γεμάτη, Πάνω άγρια σφυρίζει, διώχνει σύννεφα, σπαράζει. "Ό,τι βρει, ό,τι τού λάχει, σαν στοιχειό καταραμένος, Ό άγέρας τής φουρτούνας, απ' το θάνατο σταλμένος.

Και σαν μαύρ' άστροπελέκι μεσούρανα σηκώθη Στο σεντόνι τής μαζυρίλας, που ό ουρανός έστρώθη Το πουλί, που μια χτυπάει με την μύτη του τα νέφη, Κι' άλλη τα φτερά τεντώνει, και ή θάλασσα τα βρέχει.

Και σαν μήνυμα φοβέρας και καμπάνα του θανάτου Ξάφν' ακούγεται ή φωνή του, και χτυπούνε τα φτερά τους, Και χροόμενα τα νέφη, άγροικούν βοή λαχτάρας Πέθο μαύρο, πάλη, πάθος, αίμα, ένειρα κατέραι.

Στεναγμοί, φωνές, άντάρη—λές ζητούν να βρούν τόν πάτο Τ' άστροπούλια, που βουτούνε μέσ' στο κύμα το δροσάτο, Και χωρίς να καταλάβουν, πως ζωή τ' άστροπελέκι Θενή φέρη εις την πλάση—λές τους σκιάζει το τουφέκι...

Μόνο πάλι σαν σαίτα ίσιο χιτατενωμένο "Υπερήφανα με δόξα ξεπροβίλλει τιμημένο Το πουλί, που φέρνει μόρρα κι' όπου σκίζει τα ούράνια Σαν ζητάει να δείξη σ' όλους, που τής δάφνης τα στεράνια.

B'.

Μια στιγμή... και μολυβένια χυμλώνουνε τα νέφη, Λές κ' έχάθηκιν ό "Ήλιος κι' ούτε έχτιδα μια του γνώσει. Ψάλλει άγρια, βογγάει άσπρο κύμα ραγιαμένο, Και δεν πάλλει ή καρδιά μου, κ' είν' το αίμά μου πηγμένο.

"Ακου—πως βροντάει, πως σέρνει την βροντή ό μαύρος θόλος "Ακου—μήνυμα θανάτου, που χαλάει ό κόσμος όλος. Κει ή θάλασσα μαλώνει, με τόν άνιμο τόν κλέφτη, Δω ή θύελλα σφυρίζει και άστροπελέκι πέφτει.

Χτυπημένος ό άγέρας την όργή του να ξεοπάση Σκόνη, στάχτη καν' το κύμα, όπου γύρευε να σπάση

(*) Procellaria—οικογένεια πτηνών, που εμφανίζεται σιμά στα πλοία και σ' άπρογίλια μόλις αρχινήσει ή φουρτούνα. Η ίδια τού έργου θυμίζει κάπως τόν άρχαιο Έλληνικό μύθο τής Άλκυόνας.

Στο θυμό του, στην άντάρη το βουνό, τού είπε' αμέτρα— Πιοός την δύναμη την έχει σού, το κύμα, γι' ή πέτρα ;

Και κ' έκείνο μεγαλώνει και δεν μπαίνει μέσ' στο μνημά... Κι' από πάνω πάλι βλέπεις το πουλί ν' άνεμοδέρνει Και να κλιθή, να γελήη και τή θύελλα να φέρνη...

— Τι γελάς, Πουλί του Χάρου ; Μη δε σκιάζεσαι καθόλου 'Κείνο το ρυάσιμο, την μόρρα, την βεγγέρα τού διαβόλου; — Είν' τα σύγνεφα γελοία, είν' τα κύματα παιγνίδια Δε με σκιάζουν, τής θαλάσσης είν' τα ψεύτικα στολίσια.

Θά φωνάζουν, θά τσιρίζουν, μα θά πέσουν κουρασμένα Μή μπορούν ποτέ τους ήλιο να σκεπάσουν μαζωμένα ; Δε σκεπάζουν ! "Ας τα ! Πάλι θανά πύσουν με το κλάμα Κ' είν' άφρη αυτό, που βλέπεις, είναι ψεύτικο ένα πράμα

...Ξάρνου έφεζε' σά φείδια τρέμουνε και πάλι εδουώνται Οί φωτιές, που λές στον "Αδη, πως στην κόλαση γιννιούνται Και τα κύματα τις πνίγουν, και ή θάλασσα σπαράττει Κ' οι βροντές τις συνοδεύει... και θαμπώσανε το μάτι...

Είν' φουρτούνα! Καταιγίδα! "Αλλη μια στιγμή... ξεσπάει... Το πουλί ψηλά σηκώθη, τή φουρτούνα περιγέλαει... Είν' ό ψάλτης τής τρομάρας ! Θά χτυπήσ' άστροπελέκι ! "Ας χτυπήση ! Δεν το σκιάζει ! Δε φοβάται το τουφέκι...

"Ακου—πως βροντάει, πως σέρνει τή βροντή ό μαύρος θόλος "Ακου—μήνυμα θανάτου, πως χαλά ό κόσμος όλος. Κει ή θάλασσα μαλώνει, με τόν άνιμο τόν κλέφτη, Δω ή θύελλα μουγκρίζει και άστροπελέκι πέφτει.

"Οδησού 2.5.903.

Π. ΔΕΦΑΣ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

A'.

"Αγαπητέ Νουμά,

Σ' ένα χωριό κανείς τί μπορεί να έβη ; Λίγα πράματα. Θα περάση από δω, θα πάη από κει, σε δυό ώρες θα τάχη όλα γυρισμένα. Μήτε χτίρια μεγάλα θάβρη, μήτε άρχοντιά πολλή, μήτε θείκτρα, μήτε, μήτε. Το πρώτο πρώτο που θα νοιώση, καθαρό άγέρι, και γλυκό νερό.

Ύστερα, απλάτητα μεγάλη, που τή νοιώθει κι' αυτή άμα κουθεντιάση με χωριανούς. Έδω ζούν οι άνθρωποι πολύ περιορισμένα, μα και πιο ήσυχα. Τόν καιρό τους οι άντρες τόν ζοδεύουνε στη δουλειά τους, κ' οι γυναίκες στα σπιτικά τους. Σε τίποτις, από το νοικοκυριό τους κ' όζω, δεν ανακατέβουνται. Ό άντρας έδω είναι πάντα άντρας κ' ή γυναίκα πάντα γυναίκα. Προσπαθούν και τα παιδιά τους έτσι να τα μάθουν άφου τα μορφώσουνε λίγο πολύ ό καθέ-

NIK. Ξέρεις, στο σπουδαίο που θα σου πω έχει να κάμη πολύ κι αυτός.

Π. Μπα ; ...λοιπόν ;

NIK. Δε μου λές ; τόν πατέρα του δεν τόν ει- χες ίσου γνωρίσει καθόλου.

Π. "Αμα ζούσε ; ...Όχι !

NIK. Βέβαια άμα ζούσε τί ; ύστερις από το θανάτο του ήθελες να τόνε γνωρίσης; Νάστιμο κι αυτό.

Π. Καμιά φορτ τυχαινει να γνωρίζουμε παρα- πολυ έναν άνθρωπο ύστερ' από το θανάτο του. Μη με κοιτάζης με τόση άπορία. Τόνε γνωρίζουμε παραπολυ από τα λόγια τών άλλων.

NIK. "Α ! έτσι ; Σ' αυτό δεν έχεις άδικο.

Π. Κι' τότε γνωρίζουμε μάλιστα τόσο, που να μη φύγη ποτέ από το νου μας.

NIK. Πολύ σωστά.

Π. Μα γιατί με ρώτησες, αν γνώρισα τόν πα- τέρα τού Στέφανου ;

NIK. Θα σου πω... Δε θα ξέρης βέβαια, ότι εταν ό στενότερος φίλος μου.

Π. Φίλος σου ; ...όχι.

NIK. Ναι! είμαστε φίλοι πολυ στενοί. άδερφι- κοί φίλοι από τα μικρά μας χρόνια.

Π. Λοιπόν ;

NIK. Και τή φίλια μας αυτή θελήσαμε να την κάνουμε ακόμη πιο στενή, δηλαδή να την κάναμε συγγένεια, να τή δέναμε σφιχτά και με το αίμά μας. Για τούτο άμα βρήκαμε καθένας τή σειρά του κι άποκατασταθήκαμε, δώσαμε λόγο, αν ποτέ παν- τρευτούμε κι άποχτήσουμε παιδιά, να συγγενέψουμε. Και τήν ήμέρα που γεννήθηκεν ό Στέφανος ό πα- τέρας του μου είπεν ότι, αν παντρευτώ κ' εγώ και κάμω κόρη, το παιδί αυτό θα είναι ό άντρας τής. Μείναμε σύμφωνοι τότε.

Π. Πολυ ώραία, λαμπρά.

NIK. Μιλήσαμε κατόπι πολλές φορές για το ζήτημα τούτο. Στο άναμεταξύ παντρεύτηκα κ' εγώ κ' ύστερις από λίγα χρόνια θέλησεν ό θεός ν' άπο- χτήσω κόρη : τή Ζωή. Τότε πια φανταστήκαμε τα πράματα τελειωμένα κ' ή μόνη μας σκίψη εϊ- ταν πότε κέρθη ή εύλογημένη κείνη μέρα, που θα βλέπαμε τα παιδιά μας ένωμένα.

Π. Πολυ σωστά...

NIK. Περίμενε σε παρακαλώ. Ό φίλος μου δεν εύτύχησε να ζήση για να νοιώση τέτοια χαρά, μα μια ώρα πριν το θανάτο του, που άδικη μετρα του φύλαγε, μου ζήτησε τή συμφωνία μας ίκεινή να τού τή βεβαιώσω και μ' όρκο. Κ' εγώ τού όρκίστηκα...

Για τούτο, όταν ό Στέφανος έμεινεν όρφανός, εγώ τού ήμουνα ό κηδεμόνας του.

Π. Λοιπόν τώρα ;

NIK. Τώρα τα παιδιά ήρθαν σ' ήλικία που μπορούνε να παντρευτούν και νομίζω, ότι πρέπει να φυλάξω τήν ύποχρέωσή μου και τόν όρκο που δώσα στο φίλο μου.

Π. Βεβχισότατα. αυτό πρέπει να γίνη χωρίς καμιά άναβολή.

NIK. Ναι, αυτό πρέπει να γίνη, μα υπάρχει κά- ποιο έμπόδιο.

Π. Έμπόδιο ; ...ποιό ;

NIK. Δεν το ξέρεις τάχα ;

Π. Όχι.

NIK. Υπάρχει ή κόρη σου !

Π. Πώς ! ; ...τί θέλεις να πής ;

NIK. Ναι, ή κόρη σου που αγαπάει τρελλά το Στέφανο κι αυτός το ίδιο.

Π. Όχι !

NIK. Μη μου κάνεις πως δεν το ξέρεις. Έδω όλη ή γειτονιά μας δε μιλάει τόσες μέρες παρα για τόν έρωτά τους. Όλοι οι γνώριμοι τού σπιτιού σου το λένε φανερά, ότι όπως προχώρησαν τα πράματα, σε λίγες μέρες θα γίνουν κ' οι γάμοι τους. Μα αυτό